

استانداردهای شرعی بانکداری اسلامی گزارش‌های هیئت خدمات مالی اسلامی (IFSB) تطبیق یافته با فقه امامیه

تصویب قانون عملیات بانکی بدون ربا در سال ۱۳۶۱ موجب شد که ایران اولین کشوری در دنیا باشد که عملیات بانکداری اسلامی را بر تمامی بانک‌های خود تعمیم داده است. همچنین ایران اولین کشوری بود که اقدام به انتشار اوراق مالی اسلامی نمود و اوراق مشارکت منتشره از سوی بانک‌های ایران الگویی برای توسعه ابزارهای نوین مالی اسلامی در سطح دنیا شد. گسترش کمی فعالیت‌های بانکداری اسلامی در ایران که کم‌کم با رخوت همراه شد، نتوانست به سرعت به رشد خود ادامه دهد و حتی عمق کافی بیابد. در این راستا جمهوری اسلامی ایران از یک طرف نتوانست اقدام‌های بانکداری اسلامی خود را به جهان معرفی نماید و از طرف دیگر نتوانست از تحولات بانکداری اسلامی در جهان استفاده لازم را بنماید. این در حالی بود که حاکمیت مبتنی بر فقه در ایران و گنجینه پر بهای استدلال‌های متنوع فقه امامیه (فقه شیعه) در حوزه معاملات می‌توانست پشتوانه و موتور محرکه نوآوری‌های مالی در نظام بانکداری اسلامی در ایران باشد. به موازات ایران سایر کشورهای اسلامی و بعدها نیز دپارتمان بانکداری اسلامی بانک‌های بزرگ متعارف دیگر کشورها به نوآوری‌های خود ادامه دادند و ایران از این کاروان اندکی عقب ماند. در داخل کشور نیز بعضاً بر صحت عملیات بانکی از بعد شرعی تشکیک شد. بر این اساس لازم بود دغدغه مردم و متشرعین، از حیث انطباق عملیات بانکی با شرع رفع شود.

در دنیای امروزی استاندارددکردن امور، بسیاری از اینگونه مشکلات و نگرانی‌ها را مرتفع می‌نماید. در جهانی که مردم با زبان‌ها و فرهنگ‌های متنوع، با یکدیگر همکاری اقتصادی دارند باید زبان مشترک تخصصی نیز داشته باشند تا اختلافات احتمالی به حداقل ممکن برسد. فعالان اقتصادی به تجربه دریافتند که مهم‌ترین اقدام برای پیشگیری از اختلافات احتمالی در معاملات خود، تدوین استانداردهاست. بطوری‌که فارغ از زبان، ملیت، دین و مذهب، همه فهم و برداشت مشترک از موضوع مورد نظر داشته باشند. درعین حال تدوین استانداردها باعث

دقیق و کمی شدن اقدامها می‌شود و اگر عملیاتی کمی شد این عملیات، نظارت‌پذیر و محاسبه‌پذیر می‌شود و اگر این‌گونه شد اختلافات و سوءظن‌ها به حداقل خواهد رسید.

بر پایه همین استدلال بود که اتاق‌های بازرگانی دنیا در قالب مقررات اینکوترمز استانداردهای اعتبارات اسنادی را در سطح بین‌المللی تدوین نمودند و حسابداران نیز استانداردهای حسابداری را تدوین کردند. بانکداران دنیا نیز مدت‌های مدیدی است که با تشکیل کمیته‌های تخصصی مانند کمیته بال عملیات بانکی را استاندارد کرده‌اند و همه ساله این استانداردها را دقیق‌تر می‌نمایند. هم‌راستا با این تلاش‌ها تعدادی از بانک‌های مرکزی کشورهای اسلامی از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با تشکیل سازمانی به نام هیئت خدمات مالی اسلامی (IFSB) در کشور مالزی اقدام به تدوین استانداردهای شرعی بانکداری اسلامی نمودند.

نگارنده مدتی به عنوان نماینده بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در جلسات هیئت خدمات مالی اسلامی شرکت می‌نمود. با اغتنام از فرصت برای جبران بخشی از عقب‌افتادگی از قافله پیشرفت در مسیر بانکداری اسلامی، استانداردهای تدوین شده توسط هیئت مورد اشاره را به کشور آورده و با همت مؤسسه بین‌المللی تحقیقات و مطالعات بانکداری اسلامی صدر و به ویژه با اهتمام مدیریت ارجمند جناب آقای دکتر غلامرضا تاجگردون و با تشکیل شورای علمی-فقهی در مؤسسه، ابتدا اقدام به ترجمه این استانداردها شد. سپس شورای علمی-فقهی اقدام به انطباق مفاد استانداردها با فقه امامیه کرد. بخش‌هایی از توضیحات شورای علمی-فقهی که لازم بود خوانندگان محترم توجه بیشتری به آن مبذول نمایند با خطکشی مشخص شده است.

امید است که با بهره‌مندی از مفاد این گزارش‌ها، عملیات بانکداری اسلامی یکسان و استاندارد شده، نگرانی‌ها به حداقل رسیده و امکان نظارت بر عملیات بانکی بر مبنای شرع فراهم تر شود و با همت متولیان امر بویژه مسئولان محترم بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران زمینه تدوین سایر استانداردها نیز مهیا شود.

دریافت متن مقدمه کامل کتاب (pdf)

دریافت تصویر جلد کتاب (jpg)